

Nr 6.

Ankom till Riksdagens kansli den 23 februari 1911 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra mönsterskrifvarbostället Skedevärd nr 2 Mellangård i Östergötlands län.

(1:a Afd.)

I en till Riksdagen den 9 december 1910 aflåten, till jordbruksutskottets förberedande granskning hänvisad proposition, nr 10, har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att vissa i statsrådsprotokollet omförmälda, till förra mönsterskrifvarbostället 1 mantal Skedevärd nr 2 Mellangård i Lönsås socken af Östergötlands län hörande områden, hvilka å en af förste landtmätaren Joh. Er. Linder år 1908 öfver egendomen upprättad karta betecknats med litt. B, C, D, E, F, G och H, må — områdena litt. B, C, D och E hvart för sig samt områdena litt. F, G och H såsom en lägenhet — enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder meddelade närmare bestämmelser, från berörda egendom upplåtas, dock i fråga om den med litt. F, G och H betecknade lägenheten med hembuds rätt för arbetaren K. A. Karlsson.

Åberopade statsrådsprotokollet innehåller följande yttrande i ämnet af departementschefen:

»Vid den 7 oktober 1908 å förra mönsterskrifvarbostället 1 mantal Skedevärd nr 2 Mellängård i Lönsås socken af Östergötlands län af domänintendenten i länet med biträde af vederbörande uppskattningsmän hållen uppskattning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1911 af nämnda egendom, som lämnar mer än 600 kronor i årligt arrende, hafva uppskattningsmännen väckt förslag om försäljning af vissa till egendomen hörande lägenheter.

Med anledning häraf har domänstyrelsen i underdånigt utlåtande den 20 augusti 1909 underställt det väckta förslaget Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och därvid öfverlämnat instrumentet öfver berörda uppskattning, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes skrifvelse i ärendet samt öfriga till detsamma hörande handlingar, däribland en af förste landtmätaren Joh. Er. Linder år 1908 öfver egendomen upprättad karta med beskrifning.

Af handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Hemmanet, som är beläget 1,3 mil från Motala och 0,6 mil från Fornåsa järnvägsstation, innehåller en sammanlagd areal af 70 hektar 33,6 ar. Å hemmanet finnes en lägenhet, benämnd Nystugan, med åbyggnader tillhöriga lägenhetsinnehafvaren, snickaren Carl Johan Ragnar.

Vid uppskattningsförrättningen framställdes förslag, att nämnda lägenhet, å förberörda karta betecknad med litt. D, samt därjämte de å kartan med litt. B, C, E, F och G betecknade, obebyggda lägenheterna borde från hemmanet afsöndras och försäljas. Lägenheterna omfatta, med iakttagande i fråga om lägenheten litt. C af en på saluvärdet ej inverkande mindre rättelse beträffande lägenhetens område, å kartan:

litt. B ägofiguren nr 245 med en areal af 1 hektar 23 ar åker;

litt. C ägofigurerna nr 237—240 samt del af nr 241 med en areal af 2 hektar 65,5 ar, däraf 2 hektar 33,4 ar åker, 27,5 ar äng och 4,6 ar impediment;

litt. D eller lägenheten Nystugan ägofigurerna nr 242 och 243 samt del af ägofiguren nr 241 med en areal af 9,9 ar, däraf 5,2 ar tomt och åker samt 4,7 ar äng;

litt. E ägofiguren nr 263 med en areal af 53,5 ar åker;

litt. F ägofigurerna nr 249—252 med en areal af 61,4 ar åker; samt

litt. G ägofigurerna nr 253—261 med en areal af 1 hektar 15,4 ar, däraf 95,4 ar åker samt 20 ar afrösningsjord.

Nämnda till försäljning ifrågasatta lägenheter hafva af uppskatt-

ningsmännen saluvärderats litt. B till 430 kronor, litt. C till 785 kronor, litt. D till 80 kronor, litt. E till 215 kronor, litt. F till 245 kronor och litt. G till 460 kronor, hvaruti ingår värdet af några växande mindre träd.

Beträffande de tre förstnämnda lägenheterna, hvilka äro belägna på omkring 2,5 kilometers afstånd från hufvudgården, hafva uppskattningsmännen anført, att lägenheten litt. B borde blifva begärlig såsom byggnadsplats, belägen som den vore i närheten af Lönsås kyrka, att lägenheten litt. C måhända borde blifva begärlig såsom småbruk eller eget hem, då åkerjorden, ehuru mindre bördig, vore lättbrukad, samt att lägenheten litt. D eller Nystugan borde till inlösen hembjudas lägenhetsinnehafvaren, som visserligen vore rätt gammal, men ännu i stånd att själf försörja sig såsom handtverkare.

I fråga om de öfriga lägenheterna, hvilka äro belägna på ett afstånd från hufvudgården litt. E af 4 kilometer och litt. F och G af 5 kilometer, enades uppskattningsmännen därom, att, ehuru dessa områden på grund af sin belägenhet ägde ringa betydelse för hufvudgården, afsöndring af dem vore tämligen meningslös, då med afseende å deras ringa areal desamma ej lämpade sig för något egentligt småbruk och ej heller rimlig utsikt funnes för deras användande till byggnadsplats, men det däremot vore sannolikt, att de skulle komma att falla i händerna på någon jordägande granne. På grund häraf ansågo uppskattningsmännen, att frågan om afsöndring af dessa tre områden borde förfalla.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som i öfrigt biträdt uppskattningsmännens förslag, har emellertid beträffande lägenheterna litt. E, F och G framhållit, att dessa lägenheter dels på grund af sitt rätt betydande afstånd från hufvudgårdens öfriga åkerjord och dels på grund af sitt läge vid allmän väg syntes böra från hemmanet afskiljas.

Vidare har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande låtit meddela ofvannämnda innehafvare af lägenheten Nystugan sådant föreläggande, som omförmäles i 6:te punkten af nådiga skrifvelsen den 25 september 1896, hvarefter lägenhetsinnehafvaren inkommit med af behörig borgensförbindelse åtföljdt skriftligt förklarande, att han önskade inköpa den honom hembjudna lägenheten till åsatt saluvärde med förbehåll om rätt att få inbetala köpeskillingen under loppet af tio år med en tiondel årligen.

Domänstyrelsen har i sin ofvannämnda skrifvelse den 20 augusti 1909 i hufvudsak biträdt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes

förslag, hvori styrelsen dock föreslagit den ändring, att, med afseende å hvad uppskattningmännen framhållit, lägenheterna litt. F och G skulle utbjudas såsom en lott.

Sedermera har i en till domänstyrelsen ingifven skrift arbetaren K. A. Karlsson, såsom ägare till lägenheten Skogaholm, belägen, på sätt en ansökningen vidfogad kartskiss visar, utom boställets gräns norr om och intill det å ofvanberörda karta med litt. A betecknade skogsmarksskifte, anhållit att få köpa den del af nämnda skifte, som vore belägen emellan hans lägenhet och bygdevägen till Klockrike.

I yttrande häröfver har vederbörande jägmästare, med hvilken öfverjägmästaren instämt, anfört bland annat, att någon rubbning i upprättad skogshushållningsplan ej åstadkommes genom den af Karlsson ifrågasatta afsöndringen, men att, då Karlsson ej hade hus uppförda å området i fråga, hans ansökning i fråga om hembud af området ej torde kunna enligt då gällande bestämmelser bifallas.

Domänintendenten i länet har meddelat, att det område af skogsmarken, som Karlsson önskade köpa, utgjordes af den del af ägofiguren nr 247, som numera blifvit å kartan utmärkt med röda gränslinjer och betecknats med litt. H. Ifrågavarande område, som låge omedelbart väster om lägenheten litt. F, hade en längd af 120 meter, en bredd i öster af 40 meter och en bredd i väster af 46 meter. Karlsson hade vid domänintendentens besök å stället för områdets uppmätning förklarar sig vilja köpa, jämte omnämnda lägenheten litt. H, jämväl lägenheterna litt. F och litt. G till åsatta saluvärden, hvarigenom han skulle kunna bilda sig ett småbruk vid Skogaholm, som för närvarande innehöll 3,3 hektar åker och 3,4 hektar hagmark. Karlsson, som vore 48 år gammal, mindre bemedlad men skötsam, hade stått sig väl vid Skogaholm, men antoges kunna än bättre reda sig, om jordbruket därstädes kunde ökas genom inköp af ägototterna litt. F, G och H. Domänintendenten och biträdande uppskattningmännen hade därför enats om att till försäljning från egendomen föreslå nämnda tre lägenheter, sammanförda till en lott, som enligt gjordt tillägg i beskrifningen innehölle 2 hektar 28,8 ar, däraf 1 hektar 56,8 ar åker och 72 ar skogsmark, och af dem saluvärderats till 835 kronor, däraf för växande träd 25 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som icke haft något att erinra vare sig mot berörda förslag till afsöndring eller mot det föreslagna saluvärdet, har hemställt, att lägenheten måtte till Karlsson försäljas eller, om så ej kunde ske, att anbud måtte å densamma i behörig ordning infordras.

Domänstyrelsen, som i underdånigt utlåtande den 11 februari 1910 ånyo underställt ärendet Eders Kungl. Maj:ts pröfning, har därvid för egen del anfört, att, ehuru i fråga om Karlsson icke alla de förutsättningar föreläge, som enligt gällande föreskrifter erfordrades för att utan täflan få förvärfva lägenhet å kronoegendom, styrelsen, med afseende å hvad af domänintendenten framhållits, tillstyrkte uppskattningsmännens sistberörda förslag. Domänstyrelsen ville därför, med ändring af sin förutberörda hemställan beträffande försäljning af lägenheterna litt. F och G, förorda, att desamma med förutnämnda tillägg måtte till Karlsson försäljas i enlighet med uppskattningsmännens förslag.

På grund af befallning i nådigt bref den 18 juni 1910 har domänstyrelsen gått i författning om skötsel och vård af egendomen för tiden intill den 14 mars 1912.

Det af domänstyrelsen förordade förslaget till lägenhetsupplåtelse från bostället afser, sådant det numera föreligger, att lägenheterna litt. B, C, D och E skulle hvar för sig upplåtas enligt de för dylika upplåtelser gällande grunder äfvensom att de med litt. F, G och H betecknade områdena skulle, förenade till en lägenhet, försäljas till ägaren af en angränsande lägenhet, arbetaren K. A. Karlsson. Enligt den i ärendet förebragta utredningen innehåller den Karlsson nu tillhöriga lägenheten Skogaholm en areal af 6 hektar 70 ar, däraf omkring hälften åker; genom den nu ifrågasatta försäljning skulle Karlsson således blifva ägare till sammanlagdt 8 hektar 98,8 ar, däraf 4 hektar 86,8 ar åker. Då den areal, som sålunda skulle komma att tillhöra Karlsson, icke blefve större, än att den skulle kunna brukas utan nämnvärdt anlitande af legd arbetskraft, synes hinder af principiell natur icke förefinnas mot ifrågavarande upplåtelse till Karlsson. Vid sådant förhållande, och då Karlsson påtagligen skulle hafva nytta af det nu ifrågasatta förvärfvet, har jag intet att erinra emot domänstyrelsens förslag rörande denna försäljning. Beträffande sättet för försäljningen synes mig lämpligast vara, att densamma verkställes med tillämpning af gällande bestämmelser rörande upplåtande efter hembud af vissa områden från kronoegendomar, ehuru väl nämnda bestämmelser icke hafva afseende å obebyggda lägenheter.

Domänstyrelsens förslag rörande upplåtande af lägenheterna litt. B, C, D och E synes mig icke gifva anledning till någon anmärkning.»

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 februari 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.
